

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1849.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Sedan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Rikets län och öfrige vederbörande till Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium inkommit med anbefallda statistiska uppgifter rörande inhemska fabrikerne och manufacturerne samt husslöjderne och handtverkerierne för sistförflutna år 1849; samt dessa uppgifter blifvit behörigen granskade, så får Collegium, till åtlydnad af föreskriften i Kongl. Maj:ts för Collegium nådigst utfärdade instruction af den 23 April 1831, nu i underdånighet afgifva berättelse om förhållandet med omförmälde näringar under loppet af förstberörde år.

Hvad sålunda först angår *Fabriks- och Manufactur-näringen*; så torde af underdånigst bilagde Tabell Litt. A. inhemtas, att antalet af Fabriker och Manufacturverkstäder uppgick vid slutet af år 1849 till 2,467 st., hvarvid begagnades 22,587 arbetare, samt att, om härmed jämföres förhållandet i enahanda afseenden vid 1848 års slut, finnes, att Fabrikernes och Manufacturverkstädernes antal under loppet af år 1849 minskats med 29 st., men arbetspersonalen der-

INLEDNING

TILL

Commerce-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med fabriker, manufakturer och handtverkerier i riket. – Stockholm : J. Hörberg, 1832-1858.

Täckningsår: 1830-1857.

Innehåller en årlig förteckning över patent (motsv.) åren 1830-1834. Patent benämndes Privilegia exclusiva fram till 1834 då den svenska patentlagen kom.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. D, Fabriker och manufakturer.

Kommerskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1859-1912.

Täckningsår: 1858-1910.

Innehåller en årlig förteckning över patent åren 1858-1884. År 1885 inrättades det första svenska patentverket, Kongliga Patentbyrån, vilken övertog registrering av patent.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 6: Tab. 5. Fabrikernas tillverkningsvärde 1836-1895.

Kommerkollegii underdåniga berättelse om fabrikernas och manufakturernas ställning år 1849.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

**Commerce-Collegii underdåniga Berättelse
om Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1849**

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
Inledning.....	1.
Fabriks- och Manufactur-näringsen.....	1.
1:o Klädesfabrikerne.....	2.
Etoffsfabrikerne.....	4.
2:o Bomulls- och Linneväfnads-Fabrikerne.....	4.
3:o Mekaniska Bomulls-spinnerierne.....	5.
4:o Segel- och Tältduks-fabrikerne.....	6.
5:o Sidenfabrikerne.....	7.
6:o Bandfabrikerne.....	8.
7:o Cattunstryckerierne.....	8.
8:o Färgerierne.....	9.
9:o Socker-raffineringsverken.....	9.
10:o Tobaks- och Snusfabrikerne.....	10.
11:o Läderfabrikerne.....	10.
Saffianstillverkningen.....	11.
12:o Fabrikerne för åstadkommande af Glas.....	11.
13:o Fabrikerne för åstadkommande af papper.....	12.
14:o Oljeslagerierne.....	13.
15:o Fabrikerne för tillverkning af Porcelaine.....	14.
16:o Såpsjuderierne.....	14.
17:o Fabrikerne för åstadkommande af Mekanisk Redskap.....	14.
18:o Porterfabrikationen.....	15.
Övrig Tillverkning.....	16.
Husslöjderne.....	17.
Handtverkerierne.....	19.

Sammandrag för År 1849

	Sid.
Lit. A. Jemförelse-Sammandrag för åren 1848 och 1849....	21.
General-Sammandrag öfver de vid Manufakturerna befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för åren 1848 och 1849.....	22.
Vid Fabrikerne har, under loppet af åren 1848 och 1849, blifvit tillverkadt.....	23-25.
Litt. B. Förteckning å de Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium utfärdade år 1849.....	26-31.
Lit. C. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver Handverkare med deras Gesäller, Lärlingar och andre arbetare år 1849.....	32-37.
Litt. D. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade år 1849.....	38-42.
Litt. E. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter, Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet blifvit taxerade år 1849.....	43.

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1849.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Sedan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Rikets län och öfrige vederbörande till Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium inkommit med anbefallda statistiska uppgifter rörande inhemska fabrikerne och manufacturerne samt husslöjderne och handtverkerierne för sistförflutna år 1849; samt dessa uppgifter blifvit behörigen granskade, så får Collegium, till åtlydnad af föreskriften i Kongl. Maj:ts för Collegium nådigst utfärdade instruction af den 23 April 1831, nu i underdånighet afgifva berättelse om förhållandet med omförmälde näringar under loppet af förstberörde år.

Hvad sålunda först angår *Fabriks- och Manufactur-näringen*; så torde af underdånigst bilagde Tabell Litt. A. inhemtas, att antalet af Fabriker och Manufacturverkstäder uppgick vid slutet af år 1849 till 2,467 st., hvarvid begagnades 22,587 arbetare, samt att, om härmed jämföres förhållandet i enahanda afseenden vid 1848 års slut, finnes, att Fabrikernes och Manufacturverkstädernes antal under loppet af år 1849 minskats med 29 st., men arbetspersonalen der-

emot ökats med 390; hvarjemte mängden af väfstolar vid väfverfabrikerne öfverskjutit den för år 1848 uppgifna med 115 st.

De hufvudsakligaste fabriks-handteringar voro följande:

1:o *Klädesfabrikerne.* Tillverkningen, som år 1849 bedrifvits vid 145 Fabriker med 934 väfstolar och 4,565 arbetare, uppgick till 949,627 alnar egentligt kläde, 314,469 alnar diverse andra väfnader, såsom corderoy och drap, casimir, doffel m. m., samt 11,524 st. shawlar, dukar och filter, alltsammans i värde angifvet till 6,522,754 R:dr; och hvilken production, hvad alngodset vidkommer, öfverstiger den som året förut ägde rum, med en qvantitet af 166,227 alnar men, i afseende på st. shawlar m. m., utgör 3,624 st. färre än hvad af sådana åstadkoms samma år. Nyssnämnda värde å klädesfabrikationen i dess helhet öfverskjuter med 866,477 R:dr det värde, hvartill tillverkningen år 1848 uppskattades.

I Norrköping har, vid 109 klädesfabriker och med användande af 721 väfstolar samt 3,454 arbetare, tillverkningen sistl. år belöpt sig till 785,060 alnar kläde, 110,323 alnar corderoy och drap, 55,519 alnar halfylletyg och sattin, 50,342 alnar casimir, doffel m. m., eller tillsammans 1,001,244 alnar jemte 308 st. shawlar och dukar, uppskattade till 5,562,189 R:dr och sålunda under samma år ökats med 135,721 alnar. Bland fabrikanterne i nämnde stad hade berörde år Bolaget L. J. Söderberg & Arosenius, J. J. Schubert, Chr. Lenning, A. L. Soldin, Sebardt & Ros, C. L. Janse, C. J. Wiberg och C. G. Östergren de betydligaste tillverkningarne, uppgående i värde, hos förstnämnde Bolag till 246,702 R:dr, hos Schubert till 208,420 R:dr samt hos de öfriga af ofvanbemälde Fabriksidkare hvardera till olika värden emellan 140,000 och 200,000 R:dr.

I Stockholm har fabrikationen år 1849 å 7 inrättningar af ifrågavarande slag, hvarvid begagnades 52 stolar och 187 arbetare, utgjort 38,776 alnar kläde och andra slags ylleväfnader samt 10,889 st. shawlar, dukar och filter, hvilken produktion blifvit upptagen till 205,377 R:dr, eller 33,549 R:dr mindre än hvartill fabrikationen nästföregående året är vorden beräknad. Vid J. G. Pfeiffs och Bolaget Beyer & Behrlings fabriker derstädes hade åstadkommits de största

tillverkningarne, af hvilka den förres belöpte sig till ett värde af 45,090 R:dr och det sednares till något mer än 41,300 R:dr.

Uti de 14 städer i Riket, med undantag af Norrköping och Stockholm hvarest klädesfabriker år 1849 varit i gång, utgjorde sammantagne tillverkningen 187,069 alnar kläde och andra ylleväfnader äfvensom 309 st. filter, och har denna varumängd hufvudsakligen producerats i följande städer, nemligen: Halmstad, hvarest å den J. R. Wallberg tillhörige fabrik tillverkades 61,899 alnar till större delen groft kläde och boj; Nyköping, vid hvars 4 fabriker förfärdigades ett tillhoparäknadt belopp af 37,639 alnar, deribland 24,534 alnar corderoy och drap; och Wexiö, der produktionen vid J. Wahlqvists fabrik uppgick till 30,112 alnar, hufvudsakligast groft kläde och boj samt 68 st. filter.

De på särskilda orter å landet inrättade 8 st. klädesfabriker lemnade samma år en sammantagen produktion af 37,007 alnar och 18 st. filter, uppskattade till 172,432 R:dr, hvilket belopp med 54,505 R:dr öfverskjuter värdet å fabrikationen vid klädesfabrikerne på landet året nästförut. Af dessa har det å Stigslund utmed Gefle anlagda, Bolaget Göransson & Sprinchorn tillhöriga verk åstadkommit den anseeligaste tillverkningen, utgörande 14,457 alnar kläde, af 77,107 R:dr värde.

År 1849 infördes till Riket, enligt Tullspecialerne, åtskilliga slags helylleväfnader, såsom mattor, doffel, filter m. m., jemte andra slag, hvilka, med undantag af flanell, äro i värde upptagne till 283,025 R:dr, hvilket öfverstiger värdet af året nästförut införtullade slika varor med 60,146 R:dr, hvarjemte, till följd af fartygs strandning, ylleväfnader till 109 R:drs värde inkommo. Af så kallade halfylleväfnader importerades förstnämnde år alngods för 892,883 R:dr eller för 54,183 R:dr mindre än det å importen föregående året angifna värde. Dessutom införtullades hel- och half-yll dukar för ett värde af 175,389 R:dr, hvilket värde utgör 26,293 R:dr mera än det, hvartill sistberörde års import af sådana varor uppskattades. Exporten nästlidne år af hel- och halfylleväfnader, bestående af åtskilliga slag, men hufvudsakligast utaf kläde och vadmal, uppgick till 49,403 R:dr eller 25,727 R:dr mera än exportvärdet året nästförut.

Af ull införtullades sistförflutne året 1,925,341 Z Jutsk och Isländsk samt af andra slag 762,820 Z , hvilken import, hvad de förstberörde slagen angår,

understiger införseln föregående året med 101,899 Z , men, beträffande ull af andra slag, utgör 166,269 Z mera än hvad deraf inkom år 1848. Af Grof ull afsattes till främmande länder förlidet år en qvantitet af 1,870 Z

Vid de s. k. *Etoffsfabrikerne*, till antalet 5 st., samtelige i Stockholm, och hvarom uppgift lämpligen synes böra meddelas i sammanhang med den om klädesfabrikerne, uppgick samma år tillverkningen till 51,232 alnar, till största delen bestående af flaggduk och flanell, samt 202 st. shawlar, alltsammans i värde upptaget till 17,605 R:dr. En jämförelse med förhållandet i omförmälte afseenden år 1848, visar en tillökning för sistlidet år af 5,279 alnar, men, hvad stycketalet beträffar, en minskning af 214 shawlar samt att värdet å fabrikationen i det hela något, eller med 314 R:dr, öfverstiger det å tillverkningen året förut angifna värde. Af flanell importerades 3,634 Z , värderade till 10,903 R:dr, eller 320 R:dr mindre än hvad importen af berörde artikel samma år ansågs vara värd. Af kamulls-, kardulls-, eller så kalladt klädmakaregarn samt brodérgarn införtullades nu ifrågavarande år tillsammans 32,793 Z , äfvensom ett quantum af 24,134 Z färgadt och ofärgadt streichgarn, på grund af särskildt tillstånd, till Riket inkom.

2:o *Bomulls- och Linneväfnads-Fabrikerne*. Dessa verk, till antalet 26 st. och hvarvid användes 927 stolar och 1,084 arbetare, lemnade år 1849 en tillverkning af 2,285,748 alnar, hufvudsakligen callico, bomullslärf, shirting, cambric m. m., samt 89,949 st. dukar m. m., alltsammans i värde upptaget till 611,017 R:dr, hvilket, vid jämförelse med förhållandet i dessa delar föregångne året, företter en ökad fabrikation, af 450,933 alnar och 2,521 st., som med 84,526 R:dr öfverskjuter det värdebelopp, hvartill bomulls- och linneväfnads-tillverkningen år 1848 uppskattades.

Största delen af ofvanberörde qvantitet bomulls-ångods förfärdigades nästlidet år vid Rydboholms i Kinnaroma socken och Marks härad af Elfsborgs län anlagda, hemmansegaren Sven Ericsson tillhöriga mekaniska bomullsväfnads-fabrik, samt uppgick till 1,914,306 alnar; och då denna ansenliga tillverkning öfverstiger den å samma ställe året förut åstadkomna med 393,436 alnar, kan deraf slutas, att Fabrikens egare, som för ändamålsenligt bedrifvande och utvid-

gande af denna inrättning erhållit och innehar förlagslån af Manufactur-fonden, under sistförflutna året i allo fullgjort de för lånets innehafvande under bestämd tid föreskrifna villkor.

Förlidet är importerades hvita och färgade bomullsväfnader för ett värde af 518,646 R:dr, eller för 32,169 R:dr mera än året nästförut, samt af bomullsväfnader, blandade med lin, dräll och andra, ej specificerade slag för tillhoppa 5,873 R:dr. Exporten af bomullsväfnader är uppskattad till 97,444 R:dr, hvilken summa med 27,131 R:dr öfverstiger värdet å utförseln af slika fabrikater år 1848. Af linneväfnader, utaf åtskilliga slag, införtullades sistlidet år för ett värde af 17,850 R:dr, hvaremot värdet å utförde linneväfnader af flere slag belupit sig till 342,011 R:dr. Vid jemförelse med förhållandet i berörde afseenden år 1848 inhemtas, att värdet å importen af linneväfnader sistlidet år nedgick till 18,872 R:dr mindre än införselsvärdet föregångna året, men att exporten af linneväfnader förstnämnde år skattades till 209,746 R:dr mera än värdet å utförseln af så beskaffade artiklar år 1848.

Af hvitt bomullsgarn införtullades förlidet år 108,678 R under N:o 26 och 1,080,664 R vid och öfver nämnde nummer och, om dessa qvantiteter jemföras med de år 1848 inkomne, finnes, att importen sistlidet år minskades, af garn under N:o 26 med 78,011 R och af garn vid och öfver samma nummer med 389,688 R . Härförutan infördes till Riket samma år ett belopp af 151,053 R färgadt bomullsgarn, bestående förnämligast af s. k. Turkiskt rödt.

Den egentliga importen af lin berörde år utgjorde ej mer än 1,654 L , men dessutom inkom, i följd af strandning 9,123 L . Af lin exporterades endast 102 L .

3:o *Mekaniska Bomulls-spinnerierne*, hvilkas antal år 1849 utgjorde 12 st. och hvarvid sysselsattes 2,125 arbetare, åstadkommo samma år ett spånads-belopp af 6,050,803 R garn, till större delen under N:o 26, i värde upptaget till 2,921,046 R:dr, och som med 1,403,653 R öfverstiger tillverkningsqvantiteten året förut.

Bland Fabriker i denna väg hade följande den största produktion, nemligen: Rosenlunds spinneri i Götheborg, tillhörigt Grosshandlanden C. D. Lund-

ström, samt Grosshandelsbolagen Röhss & Brusewitz och Alex. Barclay & Co., 1,484,582 Z ; Anderstorps Fabrik i Hallands Län, hvilken äges af ett bolag, 890,723 Z ; Strömman spinneri-fabrik i Blekinge län, äfven tillhörig ett bolag, 755,307 Z , Thorshags fabrik i Östergöthlands län, hvilken äges af H. Leopold, 662,525 Z ; det i Norrköping anlagda, åtskilliga interessenter tillhöriga spinneri, 571,880 Z , samt Grosshandlanden Aug. Bergmans Sterbhusdelegares spinneri vid Harg utmed Nyköping, 565,618 Z .

I sammanhang härmed torde få uppgifvas att vid Fabriksidkarne H. H. Wesslaus och C. F. Hammaréns mekaniska linspinneri vid Almedahl i Göteborgs och Bohus län, hvilken fabrik är den enda af detta slag i Riket, utgjorde tillverkningen samma år 8,752 Z lingarn. Interessenterne i Rosenlunds bomullsspinneri, Fabriks-iddkaren H. Leopold, Norrköpings bomullsspinneri-bolag, Grosshandl. Aug. Bergmans Sterbhus-delegare samt egarne till Almedahls linspinneri, hvilka för ändamålsenligt bedrifvande af deras fabriker innehafva förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden, hafva med vederbörliga bevis ådagalagt, att de berörde är iakttagit och fullgjort de för lånens bibehållande stadgade vilkor.

Importen af bomull uppgick år 1849 till 6,514,512 Z , hvartill kommer ett belopp af 21,642 Z , som i anseende till fartygs strandning till Riket inkom. Sammantagna qvantiteten understiger med 1,537,835 Z hvad af detta råämne infördes nästföregångna året.

4:o *Segel- och Tältduks-fabrikerne.* Tillverkningen vid dessa verk, 13 till antalet och med en arbetsstyrka af 1,278 personer, utgjorde sistlidet år 565,861 alnar segel- och tältduk, deraf 2,654 alnar förfärdigade af bomullsgarn, samt 50,283 alnar buldan och pressenningsduk, tillsammans 616,144 alnar, hvilken produktion, uppskattad till 360,441 R:dr, öfverskjuter den för föregående året uppgifna: till qvantiteten med 42,625 alnar och i värde med 48,112 R:dr. Den betydligaste fabrikationen af slika varor ägde rum samma år, likasom de föregående åren, vid den Grosshandlanden W. Gibson tillhöriga Fabrik vid Jonsered i Göteborgs och Bohus län, hvarest åstadkommos 436,219 alnar segel- och tältduksväfnader, m. m., eller mera än tvåtredjedelar af hela inhemska tillverkningen af sådana varor.

Importen af segel- och tältduks-väfnader förlidet år, till största delen från Ryssland, Danmark och England, är angifven i värde till 10,554 R:dr, eller 5,546 R:dr mera än värdet å hvad af så beskaffade fabrikater inkom året förut. Exporten af berörde slags väfnader är upptagen till 19,828 R:dr och öfverskjuter således med 5,897 R:dr värdet å utskeppade segel- och tältduks-väfnader sistnämnde år. Af hampa importerades nästförlutna året 14,494 *Sk℥*, eller 3,566 *Sk℥* mera än år 1848, hvarförutan en till 1,125 R:dr värderad qvantitet af detta råämne i följd af strandning till Riket inkom.

5:o *Sidenfabrikerne*. Antalet af dessa inrättningar utgjorde sistlidet år 17 st., alla i Stockholm, hvarvid sysselsattes en personal af 903 arbetare. Tillverkningen uppgick till 189,696 alnar diverse siden och halfsiden-väfnader samt 232,613 st. dukar m. m., till ett sammanräknadt värde af 982,045 R:dr, så att fabrikationen, i förhållande till tillverknings-qvantiteterna år 1848, ökades: af väfnadsalngods med 11,217 alnar och af dukar m. m. med 21,786 st., äfvensom hela produktionen är uppskattad till 72,543 R:dr mera än hvad densamma för berörde år angafs vara värd. Någon tillverkning af sammet och felb ägde förlidet år ej rum.

Följande bland Sidenfabrikanterna hade samma år de betydligaste tillverkningar, nemligen: Fabriksbolaget Casparsson & Schmidt, vid hvilkas fabrik sidenvaror förfärdigades för nära 198,000 R:drs värde; Fabriksidkarne L. Meyerson och K. A. Almgren, vid hvilkas fabriker producerades dylika varor, uppskattade hos den förre till 194,408 R:dr och hos den sednare till 163,184 R:dr, samt Fabriksbolaget Samson & Elliot, hvilkas tillverkning i värde belöpte sig till något mer än 152,000 R:dr.

Sammanlagde importen af ofärgadt och färgadt silke är upptagen till 48,456 *℥* eller 15,872 *℥* mindre än hvad af samma artikel inkom år 1848. Af utländska hel- och halfsidenväfnader infördes sistlidet år för ett värde af 289,591 R:dr, deruti inbegripne 40,715 R:dr för sammet och 40,696 R:dr för felb och peluche. Hela importvärdet understiger med 19,688 R:dr värdet å importen af sådana fabrikater året förut. Exporten af sidenvaror, bestående uteslutande af

helsiden till Finland, uppgick till en värdesumma af 28,416 R:dr och utgör 4,896 R:dr mera än värdet å hvad af sidengods sistnämnde år utskeppades.

6:o *Bandfabrikerne*, till antalet 10 st., deraf 9 i Stockholm och 1 i Malmö befintlige, åstadkommo under loppet af förlidet år en tillverkning af diverse slags band, beräknade dels i stycken, dels i alntal, hvilken är värderad till 48,878 R:dr, eller 3,582 R:dr mindre än det å band-fabrikationen föregångna året angifna värde. Den betydligaste produktionen af ifrågavarande väfnader egde rum förstnämnde år vid Fabriksidkaren C. G. Fagerlins Fabrik här i Staden, hvarest tillverkades dylika varor för ett värde af 11,398 R:dr.

Af band utaf åtskilliga slag, men hufvudsakligen af sidenband, importerades samma år för 150,411 R:dr, hvilket utgör 5,780 R:dr mera än värdet å bandinförseln år 1848. Exporten, bestående till större delen af linneband, uppgick till 5,553 R:drs värde, som med nära 2,800 R:dr öfverskjuter det värde, hvartill bandexporten berörde år uppskattades.

7:o *Cattunstryckerierne*, hvilkas antal förlidet år minskats med 3 st. och således utgjort 18 st., åstadkommo samma år tryckning af 157,687 alnar cattuner och möbelsitz m. m. samt 157,808 st. dukar och shawlar, hvarå sammanlagde tryckningsvärdet beräknades till 79,668 R:dr. Vid jemförelse med fabrikationen föregångna året, visar sig, att qvantiteten af tryckt alngods ökades med 34,242 alnar, men att den af dukar m. m. deremot minskades med 100,813 st., samt att värdet å det hela af cattunstryckeriernes produktion sistlidet år nedgick till 15,913 R:dr lägre värde än det, som för fabrikationen året förut beräknades.

Den betydligaste tryckning af väfnader verkställdes förstnämnde år å J. Pinei Enkas tryckeri, Ericsberg kalladt, nära Götheborg, samt dernäst vid den Fabriksidkaren S. I. Pettersson tillhöriga fabrik i Borås; och är tryckningsvärdet vid Ericsberg uppgifvet till 43,925 R:dr samt hos Pettersson till 15,264 R:dr.

Samma år inkommo till Riket tryckte bomullsväfnader för ett värde af 479,839 R:dr, som med 105,193 R:dr öfverstiger värdebeloppet å importen af sådana väfnader år 1848.

8:o *Färgerierne*. Så vidt de derom till Collegium inkomna uppgifter för-
anleda, har färgerilönen vid de år 1849 i gång varande 422 inrättningar af
detta slag uppgått till 656,457 R:dr, hvarigenom densamma med 54,815 R:dr
öfverskjutit det belopp, som för åstadkommen färgning året förut fanns uppgif-
vet; och var bland dessa verk förstnämnde år den betydligaste färgning åstad-
kommen vid Almedahls fabrik i Götheborgs och Bohus län, hvilken eges af fa-
briksidkaren H. H. Wesslau, samt vid det J. P. Pomps Enka tillhöriga färgeri i
Borås. Arbetslönen för färgadt gods belöpte sig å förra stället till 30,000 R:dr
samt å det sednare till något öfver 26,400 R:dr.

9:o *Socker-raffineringsverken* utgjorde år 1849 ett antal af 21 st., eller 1
mera än föregående året. Tillverkningen, uppgifven till 13,007,711 Z socker af
diverse slag och 4,897,201 Z Sirup, alltsammans värderadt till 4,379,857 R:dr,
öfverskjuter fabrikationen året förut, till qvantiteten med 727,208 Z socker och
186,137 Z sirup samt i värde med 143,565 R:dr.

Vid Grosshandelsbolaget D. Carnegie & Comp. fabrik nära Götheborg be-
reddes förlidet år, såsom de föregående åren, de största qvantiteter socker och
sirup, utgörande tillsammans 6,328,337 Z . Näst tillverkningen vid omförmälde
fabrik, var produktionen berörde år ansenligast vid sockerförädlingsverket i Norr-
köping, tillhörigt Jac. von Leesen, hvilket lemnade en fabrikation af 1,354,794 Z
socker och sirup sammanlagdt. Å de i Stockholm befintliga 13 Sockerbruk ägde
rum samma år en sammantagen produktion af 8,026,914 Z af 1,836,977 R:drs
värde och hade bland dervarande sockerfabriksidkare det så kallade Brunkebergs
bolag den betydligaste tillverkningen, uppgående till 965,391 Z sockerfabrikater.

År 1849 införtullades 23,801,678 Z rått, oförädladt socker, hvilken varu-
mängd, tillhoparäknad med 383,579 Z , som inkommo i anseende till strand-
ning, öfverstiger den år 1848 importerade med 1,918,146 Z .

Exporten förstberörde år af sockerfabrikater utaf inhemsk förädling, bestå-
ende nära uteslutande af toppsocker till Finland, uppgick till 764,499 Z eller
till 330,436 Z högre belopp än hvad af sådana varor utfördes året förut.

10:o *Tobaks- och Snusfabrikerne.* Dessa inrättningar minskades, i förhållande till deras antal år 1848, med 7 st., hvarigenom antalet vid förlidet års slut utgjorde 90 st. Fabrikationen belöpte sig till 1,775,437 Z diverse slags rök- och tuggtobak, hvaribland 181,991 Z cigarrer, samt 2,467,850 Z snus, alltsammans i värde beräknadt till 1,446,817 R:dr. Sammanlagda tillverkningen berörde år understeg väl den år 1848 åstadkomne i vigt med 68,827 Z , men öfversteg densamma i värde med 87,169 R:dr.

Vid de Tobaksfabriker här i staden, hvilka egas af Fabriksidkaren J. F. Ljunglöf och Grosshandlanden Th. A. Aspelin bereddtes nästlidet år, i likhet med förra åren, de största kvantiteter af omförmälde slags fabriker, uppgående vid den förres fabrik till 590,578 Z , till större delen snus, och hos den sednare till 423,656 Z af diverse slag.

Bland öfrige Tobaksfabrikanter hade samma år Handlanden F. H. Kockum vid dess tobaksförädlingsverk i Malmö den ansenligaste tillverkningen, belöpande till 357,988 Z tobak och snus.

Importen af oförädlade tobaksblad och stjelkar utgjorde meranämnde år 3,809,823 Z , deri inbegripet ett quantum af 45,957 Z enahanda råämnen, som i följd af strandning anmäldes till förtullning; och öfversköt detta införselsbelopp med 249,916 Z importen af sådana varor år 1848. Af förädlad karfvad och spunnen tobak, cigarrer och snus införtullades 38,355 Z , eller nära 2,800 Z mindre än importen deraf föregångna året.

Exporten af inom landet förädlade tobaksfabriker, till större delen snus, skedde nära uteslutande till Finland och Norrige, och utgjorde 10,135 Z eller 1,511 Z mera än utförselskvantiteten sistnämnde år.

11:o *Läderfabrikerne,* hvilka år 1849 till antalet utgjorde 521 st., hvaribland 306 anlagda på landet, lemnade samma år en tillverkning af 1,678,598 Z sul- och smorläder samt 291,154 st. beredda skinn, för ett sammanlagdt värde af 1,040,703 R:dr, som med 44,077 R:dr öfverstiger värdet å läderfabrikationen året nästföret.

Vid det fabriksidkaren A. W. Lundin tillhöriga garfveriverk i Stockholm och vid fabriksidkaren E. Collianders läderberedningsverk i Götheborg fabricera-

des förlidet är de största qvantiteter läder, belöpande sig i vigt vid den förstnämnde fabriken till 109,015 Z och vid den sednare till något öfver 100,000 Z . Näst tillverkningen vid berörde fabriker var produktionen samma år betydligast vid fabriksbolaget Hale Lewin & v. Kochs garfveri i Stockholm, der den utgjorde 65,470 Z läder och 6,013 st. skinn.

Af oberedda hudar och skinn importerades ifrågavarande år 4,503,275 Z , eller 774,146 Z mera än införselsqvantiteten af sådana varor år 1848. Importen af beredt läder och skinn utgjorde förstnämnde år 31,558 Z , hvilken varumängd med 17,063 Z öfverskjuter hvad af dylika fabrikater föregångna året till Riket inkom. Någon export af inhemska lädervaror försiggick ej förlidet år.

I sammanhang med läderberedningsfabrikerne torde böra omnämnas förhållandet med inhemska *saffianstillverkningen*. Vid de 4 fabriker, hvaraf 3 i Stockholm och 1 i Malmö befintlige, som åstadkommit denna vara, bereddes år 1849, 13,221 st. saffiansskinn, värderade till 24,163 R:dr, hvilken tillverkning väl till qvantiteten öfversköt den för året förut uppgifna med 2,919 st. skinn, men i värde understeg fabrikationen sistnämnde år med 2,377 R:dr; och var produktionen störst vid ofvanomförmälte fabrik i Malmö, hvilken eges af Handelsbolaget Abelin & Mattsson samt vid den Åldermannen J. Westin tillhörige fabrik i Stockholm, å hvilka ställen antalet af beredde saffiansskinn belöpte sig, på det förra till 6,000 st. och på det sednare till 3,655 st.

12:o *Fabrikerne för åstadkommande af Glas*. År 1849 förfärdigades vid dessa verk, till antalet 14 st., 6,988 kistor taffel- och annat fensterglas, i värde upptagne till 305,990 R:dr, samt diverse slags glaskärl, uppskattade till 308,251 R:dr, eller för tillsammans 614,241 R:dr, hvilket belopp med 28,361 R:dr öfverstiger det för år 1848 angifne fabrikationsvärde.

De inrättningar af detta slag, som förlidet år åstadkommo den betydligaste tillverkningen, voro följande, hvilka alla egas af särskilda Bolag, nemligen:

Bromö fabrik i Skaraborgs län, der tillverkningen af taffelglas samt hvitt och kulört fensterglas i värde uppgick till 79,624 R:dr; Kosta glasbruk i Kronobergs län, hvarest feaster- och annat glas förfärdigades till ett värde af 78,000 R:dr; Rejmyra bruk i Östergöthlands län, å hvilket ställe diverse glaskärl fabri-

cerades för 76,783 R:dr, samt Eda fabrik i Carlstads län, der produktionen, till större delen bestående af taffelglas, ansågs i värde utgöra 68,707 R:dr.

Intressenterne uti Bromö glasbruk samt Bolaget Wadström & Nygren, hvilka hvar för sig undfått och innehafva förlagslån af Manufaktur-Diskontfondens, det förra för utvidgning och förbättring af deras vid Bromö idkade fabrikation utaf hvitt fensterglas, och det sednare för tillverkning, på Engelska sättet, af porter-buteljer vid Årnäs och Wentzelholms glasbruk, hafva med vederbörande auktoriteters bevis styrkt att de sistl. år ändamålsenligt bedrifvit nämnde fabriker och sålunda under samma år fullgjort de vilkor, hvarunder lånen få på bestämd tid innehafvas.

Förlidet år införtullades glaseffekter af åtskilliga slag för ett sammanräknadt värde af 233,830 R:dr, eller för 37,496 R:dr mera än det värde, hvartill importen af glaspartier föregångna året varit upptagen. Exporten af glasfabrikater utaf flere slag, hvilken sistnämnda året uppgått till ett belopp af 49,401 R:drs värde, uppskattades förlidet år till endast 2,227 R:dr.

13:o *Fabrikerne för åstadkommande af papper.* Tillverkningen vid 91 inhemska inrättningar af detta slag utgjordes samma år af 223,881 Ris, 14,206 *L*℔, 1,640 Bundtar och 1,163 Rullar papper af flerfaldiga slag samt en stor quantitet dylik vara, beräknad i stycketal, hvaraf största delen bestod af blanketter till Sedlar och Charta Sigillata m. m., förfärdigade vid Bankens pappersbruk Tumba, alltsammans i värde ansedt till 804,818 R:dr. Vid jemförelse med fabrikationen året förut, inhemtas, att sistlidet år tillverkningen af papper, beräknad efter vikt, ökades med 1,883 *L*℔, men att produktionen af berörde vara i öfrigt understeg den för föregående året angifne och minskades, hvad ristalet särskildt angår, med 5,775 Ris.

Bland pappersbruken lemnade förstberörde år nedannämnde den största tillverkningen, som uppgick till följande quantiteter, nemligen: det i Christianstads län anlagda verk, Klippan kalladt, som eges af fabriksidkaren S. M. Sunnerdahl, 33,927 Ris; Holmens fabrik i Norrköping, tillhörig Grosshandlanden H. Trozelli, 25,745 Ris; Lessebo bruk, beläget i Kronobergs län och tillhörigt Bergsrådet J.

L. Aschan, 22,580 Ris och 1,163 Rullar; samt Gryksbo fabrik i Stora Kopparbergs län, hvilken eges af Fabriksidkaren J. H. Munktell, 19,074 Ris.

Af utländskt papper utaf diverse sorter infördes samma år för ett värde af 36,326 R:dr, eller för 2,123 R:dr mera än år 1848. Exporten åter af inom Riket beredt papper är i värde angifven till 30,333 R:dr, som med 9,910 R:dr öfverskjuter det värdebelopp, hvartill utförseln af slik vara sistnämnde år uppskattades. Af lump till pappersberedning inkommo 629 *L*℔, men exporten deraf uppgick till 2,555 *L*℔.

14:o *Oljeslagerierne*, hvaraf 61 st. varit i gång sistlidet år, lemnade en fabrikation af tillhopa 335,480 kannor lin- och rofolja, hvarförutan af råämnet, sedan det blifvit prässadt, erhöles 8,915 *Sk*℔ oljekakor; och hvilken produktion, skattad till 465,893 R:dr, i värde öfverstiger den, som året förut egde rum, med 11,265 R:dr.

Mer än hälften af omförmälte qvantitet olja bereddtes förlidet år vid Grosshandlanden G. Sommeliis fabrik i Stockholm, nemligen 172,500 kannor. Bland de öfrige inhemske inrättningar i denna väg hade det i Mölndahl af Götheborgs och Bohus län anlagda, M. E. Delbanco tillhöriga, oljeslageri den största tillverkningen, uppgående till 57,000 kannor lin- och rofolja sammanlagdt.

Grosshandlanden Sommelius, som för utvidgande och ändamålsenligt bedrivande af sin ofvanomförmälte, efter förbättrade metoder anlagda fabrik för prässning och raffinering af olja, erhållit förlagslån af Manufaktur-Diskontfonden, har med vederbörande Embetsmyndighets bevis styrkt, att fabriken under förlidet år ändamålsenligt bedrivits, hvarigenom vilkoren för lånets bibehållande blifvit fullgjorde.

Importen af hamp-, lin- och rofolja utgjorde samma år 624,341 *℔* eller 104,057 kannor, deraf 85,108 kannor hampolja. Exporten af olja belöpte sig till 5,586 *℔*, och af oljekakor afsattes till utrikes orter 9,580 *Sk*℔, eller 536 *Sk*℔ mera än år 1848.

Af hamp-, lin- och roffrö införtullades nästförlutne året 8,907 tunnor, eller nära 300 tunnor mera än året förut, hvarjemte ett parti linfrö, värdt 1,200 R:dr, i anseende till fartygs strandning, till Riket inkom. Exporten af dylika

varor, hufvudsakligast af linfrö, uppgick till 8,353 tunnor, eller 1,742 tunnor mindre än utförselsbeloppet år 1848.

15:o *Fabrikerne för tillverkning af Porcelaine.* Vid de tvänne i Riket för sådant ändamål inrättade fabriker, Rörstrand i Stockholm och Gustafsberg i Stockholms län, utgjorde värdet å tillverkningarne år 1849, på förra stället 155,121 R:dr och vid den sednare fabriken 126,400 R:dr, tillsammans 281,521 R:dr, hvilken summa med 7,500 R:dr understiger det å inhemska porcelainsfabrikationen nästföregångna året anmälda värde.

Förstberörde år inkommo till Riket efter förtullning 61,568 \mathcal{L} porcelaine, af 55,893 R:drs värde, hvilken import öfverstiger den året förut verkställda, hvad qvantiteten beträffar, med 3,387 \mathcal{L} , och till värdet med vid pass 4,560 R:dr. Exporten af porcelaine-fabriker förlidet år utgjorde i vigt 3,762 \mathcal{L} , värde 950 R:dr, och understeg med 1,447 \mathcal{L} utförselsbeloppet deraf året nästföret.

16:o *Såpsjuderierne*, hvilka sistlidet år till antalet voro 13 st., åstadkommo samma år en tillverkning af 22,100 fjerdingar såpa, uppskattade till 156,761 R:dr. Fabrikationen öfversköt sålunda den för år 1848 uppgifne till qvantiteten med 1,657 fjerdingar och i afseende på värdet med något öfver 26,000 R:dr.

Bland de särskilda verken af detta slag hade förlidet år de såpfabriker här i staden, som tillhöra Grosshandlarne L. Montén och L. J. Hjerta, lemnat den betydligaste produktionen af såpa, utgörande vid den förres fabrik 3,125 fjerdingar och vid den sednares 3,000 fjerdingar.

Importen af berörde vara belöpte sig samma år till blott 30 $L\mathcal{L}$, hvaremot exporten af detta fabrikat uppgick till 1,052 $L\mathcal{L}$, hvilket belopp dock utgör 95 $L\mathcal{L}$ mindre än utförseln deraf föregångna året.

17:o *Fabrikerne för åstadkommande af Mekanisk Redskap.* Vid dessa verk, hvilka år 1849, med undantag af Motala mekaniska verkstad, som ej, lika med fabriker i allmänhet, lyder under Magistrat eller är ställd under Collegii in-seende, utgjorde ett antal af 20 st., förfärdigades samma år machinerier och redskap för 367,697 R:dr, hvilket belopp med 114,802 R:dr öfverskjuter det fabrikationen året förut åsatta värde; hvarförutan, enligt hvad Collegium särskildt

inhemtat, tillverkningarne vid Motala mekaniska verkstad förstnämnde år uppgått till ett sammanlagdt värde af 369,160 R:dr.

Vidkommande ofvanberörde machin-fabriker, torde följande, såsom de, hvilka samma år lemnat den betydligaste fabrikationen, få omnämnas, nemligen:

Fabriksidkaren A. Keillers mekaniska verkstad i Götheborg, hvarest diverse slags smidda och gjutna arbeten åstadkommos för ett värde af 110,672 R:dr; fabriksidkaren A. Malcolms machin-fabrik i Norrköping, der tillverkningen uppskattades till 70,415 R:dr, samt fabriksidkaren V. Sjöbergs faktori i Stockholm, hvarå produktionen i värde uppgick till 38,461 R:dr.

Intressenterne i Motala mekaniska verkstad, fabriksidkaren A. Keiller i Götheborg, Handlanden F. H. Kockum i Malmö samt intressenterne i Trollhätte mekaniska verkstad och gjuteri, hvilka hvar för sig undfått förlagslån af Manufaktur-Diskontfonden för ändamålsenligt åstadkommande af mekanisk redskap, hafva, enligt deras åliggande, behörigen styrkt, att deras å nyssnämnde ställen anlagde machin-fabriker under sistlidet år varit i full gång och med verksamhet bedrifvits, hvadan Collegium ansett dem samma år hafva iakttagit de för lånens bibehållande föreskrifne vilkor.

Från utrikes orter infördes år 1849 machiner och redskap för ett värde af 300,560 R:dr, eller för 129,788 R:dr mera än värdet å importen af dylika varor år 1848. Exporten förstnämnde år af så beskaffade artiklar är i värde upptagen till blott 6,352 R:dr, då året förut af sådana effekter utskeppades för ett värde af 37,158 R:dr.

18:o *Porterfabrikationen.* Vid det nära Götheborg anlagda, Grosshandelsbolaget D. Carnegie & Comp. tillhöriga porterbryggeri, som är det enda privilegierade verk af detta slag i Riket, åstadkoms förlidet år en tillverkning af 700 Oxhöfden porter samt 501,060 hel- och halfbuteljer porter och ale, alltsammans värderadt till 103,017 R:dr, eller 73,882 R:drs lägre belopp än hvad porterfabrikationen nästföregångna året ansågs vara värd.

Af porter och andra ölsorter införtullades år 1849 11,094 kannor, eller 4,010 kannor mera än år 1848. Exporten af dylika drycker, uppgående till 10,873 kannor, öfversteg utförselskvantiteten deraf sistberörda året med 3,900 kannor.

Vid alla öfrige af mångfaldigt slag varande fabriks- och manufaktur-inrättningar, utgörande till antalet 969 st., hvilka Collegium, till undgående af ökad vidlyftighet, nu, likasom i de uti förevarande ämne förut afgifne underdåniga berättelser, ansett sig icke böra specifikt upptaga, hafva tillverkningarne år 1849 uppgått till ett sammanräknadt värde af 1,245,673 R:dr, för hvilka verks bedrivande varit begagnade 3,837 arbetare. Och torde i sammanhang härmed böra särskildt nämnas, att, enligt hvad Magistraten i Eskilstuna anmält, för idkande hufvudsakligast af jern- och metallmanufakturen i nämnde fristad 173 mästare och qvinnor, som drifva verkstad, 256 gesäller, 503 lärlingar och 77 andre arbetare, eller tillsammans 1,009 personer, varit samma år derstädes anställda; äfvensom att afsättningen utaf derstädes tillverkade smides-manufaktur-arbeten jemväl sistlidet år befunnits serdeles liflig.

Enligt hvad af de från vederbörande inkomne uppgifter inhemtas, utgjorde den bevillning till Eders Kongl. Maj:t och Kronan, samtliga Fabriks- och Manufakturidkarne i Riket i och för deras rörelse år 1849 påförts, tillhoppa 41,973 R:dr, hvilket belopp öfverstiger det, hvartill omförmälte idkare blifvit för år 1848 debiterade, med 2,269 R:dr.

I afseende på de idkare, hvilka utom de här förut omförmälde erhållit förlagslån af Manufaktur-Diskontfonden, nemligen: C. G. Mineur för en inrättning till tryckning af oljefärg å mattväfnader; samt C. W. Helander för hans fabrik till åstadkommande af stearin-ljus, torde i underdånighet böra anmälas, att Mineur numera till fulla inbetalt återstoden af sitt lån, samt att Helanders fabrik genom vådeld nedbrunnit, i följd hvaraf hela det af honom innehafvande förlagslån till återbetalning förfallit.

I enlighet med hvad Collegium sålunda rörande inhemska fabriksnäringarne här ofvan i underdånighet uppgifvit, och förut åberopade tabell (Lit. A.) närmare upplyser, täcktes Eders Kongl. Maj:t nådigst inhemta, att, oberäknadt det å fabrikanen vid Motala mekaniska verkstad ofvan anmälda värdebelopp, 369,160 R:dr,

R:dr, sammanlagde värdet å de år 1849 vid fabriks- och manufaktur-inrättningarne i Riket åstadkomne tillverkningar utgjort R:dr 23,099,748.
 och att om derifrån afdrages det i Collegii underdåniga berättelse för år 1848 samt i nyssnämnda tabell uppförda värde å samma år åstadkomne inhemska fabrikater R:dr 20,920,869.
 så återstår en summa af R:dr 2,178,879.
 hvarmed produktionsvärdet år 1849 öferskjuter det värdebelopp, hvartill fabricationen år 1848 uppskattades.

Öfver de patenter å här i Riket förut okända uppfinningar, Collegium förledet år meddelat, får Collegium i underdånighet bifoga förteckning (Lit. B.).

Vidkommande dernäst *husslöjderne* och deribland i första rummet väfverinärningen såsom den vigtigaste, får Collegium i underdånighet anmäla följande:

Enligt hvad som kan slutas af de från Tullkamrarne i Borås och Ulricehamn inkomne uppgifter på qvantiteten af i orten åstadkomne och år 1849 afstämpade samt till andre delar af Riket förpassade väfveri-varor, hvaribland likväl band, täcken och strumpor icke finnas upptagne, har husväfnads-tillverkningen berörde år inom Elfsborgs län utgjort:

af bomullstyger	8,742,394 alnar.
af linne, diverse väfnader	449,988 d:o
af ylleväfnader, flera slag	626,052 d:o
	<u>tillsammans 9,818,434 alnar.</u>
samt af dukar	1,393,212 styck.

Om härmed jemföres den uppgifne qvantiteten af tillverkade enahanda slags väfnader i samma ort år 1848, så finnes att produktionen deraf nästderpåföljde år öfversteg den året förut åstadkomne:

af bomulls-alngods, med	700,770 alnar.
af ylleväfnader, med	67,510 d:o
samt af dukar, med	129,598 styck.
hvaremot tillverkningen af linneväfnader minskats med	24,830 alnar.

De fleste Kronofogdar i Rikets öfrige län hafva väl i de af dem afgifne näringstabeller uppgifvit de qvantiteter af väfnader, som de ansett hafva blifvit utom tillverkningsarterne försände och afyttrade; men som en del andre Kronofogdar förklarar att, ehuru väfnader från deras fögderier till icke obetydligt belopp blifvit utöfver tillverkarens och hans hushålls behof försälde, det för dem likväl varit omöjligt att ens till sannolikhet angifva qvantiteten af de aflätne väfnaderne; så kan af de inkomne uppgifterne på ifrågavarande utöfver orternes invånares eget behof åstadkomne väfnadsqvantiteter någon grund icke hemtas för ett säkert bedömande af rätta beloppet af den inom Riket tillverkade och afytttrade varumängd af ifrågavarande beskaffenhet, utan endast deraf slutas, att produktionen af husväfnader varit till qvantiteten vida större än som af Kronofogdarnes uppgifter är att inhemta. Emedlertid torde här få upptagas de väfnadsqvantiteter, som vederbörande Kronofogdar ansett hafva blifvit tillverkade och afyttrade ej mindre särskildt så vidt det rörer Gefleborgs, Westernorrlands och Hallands län, der väfnadsslöjden i vissa trakter allmänt idkas och utgör ett hufvudsakligt bidrag till folkets bergning, än sammantagen i de öfrige län, der den är af mindre betydenhet, nemligen:

i Gefleborgs län, gröfre linneväfnad	2,188,800 alnar.
i Westernorrlands län, gröfre och finare lärft	302,000 d:o
i Hallands län, ylle- och linneväfnader	257,655 d:o
samt i följande län, hvarifrån uppgifter om qvantiteten af tillverkade och afyttrade väfnader inkommit, nemligen: Jönköpings, Christianstads, Nyköpings, Gottlands, Kronobergs, Skaraborgs, Jemtlands, Linköpings, Stora Kopparbergs och Westerbottens län, sammanräknadt,	219,050 d:o

Så vidt af dessa uppgifter, jemförde med de för år 1848 i samma ämne afgifne, kan slutas, har den tillverkade och afytttrade väfnadsqvantiteten i Gefleborgs och Hallands län år 1849 fullt uppgått till enahanda belopp med den året nästförut åstadkomne; hvaremot tillverkningen af lärft i Westernorrlands län minskats med icke mindre än 150,000 alnar, dertill orsaken uppgifvits hufvudsakligen hafva varit linskördens sämre beskaffenhet och minskning under nu ifrå-

gavarande år; och i de öfrige här upptagne länen har sammantagne väfnadsproduktionen öfverstigit den för år 1848 uppgifne med 21,000 alnar.

Af de till Manufakturernes befrämjande anslagne statsmedel har år 1849 såsom premier för i Westernorrlands län år 1848 åstadkommen tillverkning af finare lärftsväfnader blifvit utbetald en summa af 3,409 R:dr 26 sk., hvilken understiger det belopp, som nästföretgånga året för dylikt ändamål utgick, med 332 R:dr 9 rst.

Hvad öfrige husslöjder angår, så är, enligt hvad af vederbörandes uppgifter inhemtas, arbetsskickligheten i hvarje särskild slöjdegren gemenligen inskränkt inom vissa trakter eller socknar och förhåller sig dermed sålunda, att de uti Collegii förut afgifne underdåniga berättelser till deras hufvudsakliga art och beskaffenhet omförmälde slöjder, hvilka under en längre tidrymd på visse ställen idkats, derstädes fortfarande vidmagthållits, utan att hafva under de sednare åren i någon anmärkningsvärd mån hvarken af- eller tilltagit.

Hvad slutligen beträffar *Handtverkerierne*, så kan mängden och värdet af deras tillverkningar icke uppgifvas, enär handtverkarna icke äro pligtige att någon anmälan derom meddela. De upplysningar, som i afseende på desse näringar i öfrigt varit att tillgå, innefattas i vederbörande myndigheters, i enlighet med de af Collegium uppgjorde formulärer upprättade och insände förteckningar på antalet af handtverkare i städerna och köpingarne samt handtverkare och gerningsmän på landet jemte deras gesäller, lärningar och öfrige arbetare, äfvensom å den bevillning till Kongl. Majt och Kronan, som blifvit omförmälte idkare i och för deras rörelse påförd, allt för år 1849.

Af dessa förteckningar, hvilka i upprättadt sammandrag, under Lit. C. D. och E., här i underdånighet bifogas, inhemtas: att sistnämnde år antalet af handtverksmästare i städerna och köpingarne samt qvinnor, som derstädes drifva handtverksverkstäder, utgjort 7,571, af deras gesäller 6,695, af lärningar 8,368 samt af andre vid handtverken skattskrifue arbetare 1,596 eller sammantaget 24,230: att män och qvinnor, som på landet drifva handtverksverkstäder, uppgått till ett antal af 1,387, samt deras gesäller till 299, lärningar till 556 och andre arbetare till 235, tillhopa 2,477: att antalet af de utaf socknarne särskildt antagne handt-

verkare å landet eller så kallade gerningsmän är upptaget till 10,353 och af deras biträden eller arbetare till 5,926 eller sammanräknadt 16,279; samt att den i och för handtverksrörelsen uppförde bevillning under nu ifrågavarande år utgjort: för handtverkarne i städerna och köpingarne 83,771 R:dr, för dem, som å landet drifva handtverksverkstäder, 2,651 och för gerningsmännen 12,267 R:dr. Jemföras desse uppgifter med de för år 1848 afgifne, finnes att nästderpåföljde år antalet minskades, af mästare och handtverksidkande qvinnor i städerna och köpingarne med 83 samt af gesäller med 32, men ökades af lärlingar med 140 och af andre arbetare med 111: att antalet af män och qvinnor som på landet drifva handtverksverkstäder ökats med 149, äfvensom att deras lärlingars antal öfverstigit det för nästförutgångna året uppgifne med 29, hvaremot antalet minskats af gesäller med 42 och af andre arbetare med 48; att mängden af så kallade gerningsmän å landet samt de hos dem anställda biträden eller arbetare ökats, af de förre med 155 och af de seduare med 319, samt att den bevillning, som blifvit ofvanomförmälde idkare för deras rörelse år 1849 påförd, öfversteg den för år 1848 debiterade: för handtverksmästare i städerna och köpingarne med 2,312 R:dr, för enahanda slags idkare å landet med 176 R:dr och för gerningsmän med 264 R:dr.

Af slöjdevaror, i Tulltaxan ej specificerade, utfördes nästlidne år för ett värde af 528 R:dr, hvilket med 85 R:dr öfverskjuter värdet å exporten af dylika tillverkningar år 1848.

Collegium framhårdar med djupaste vördnad,

Stormä g t i g s t e, A l l e r n å d i g s t e K o n u n g !

E d e r s K o n g l. M a j : t s

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjenare,

C. D. SKOGMAN.

E. W. BRANDEL.

Stockholm den 13 December 1850.

L. S.

T. Willerding.

Lit. A.

J e m f ö r e l s e - S a m m a n d r a g

för åren 1848 och 1849.

General-Sammandrag öfver de vid Manufakturierna befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för nedanskrifna år.

	År 1848.				År 1849.			
	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.
Bomulls- och Linne-Fabriker	27	928	1,047	526,491	26	927	1,084	611,017
Klädes-Fabriker	139	873	4,120	5,656,277	145	934	4,565	6,522,754
Siden- do	15	580	779	909,502	17	610	903	982,045
Band- do	11	83	112	52,460	10	74	100	48,878
Mekaniska Lin- och Bomulls-Spinnerier	13	—	2,132	2,323,573	13	—	2,166	2,931,490
Segelduks-Fabriker	12	194	1,223	312,329	13	205	1,278	360,441
Strump- do	23	187	264	63,052	21	206	313	75,192
Sockerbruk	20	—	580	4,236,292	21	—	593	4,379,857
Tobaks-Fabriker	97	—	1,280	1,359,648	90	—	1,231	1,446,817
Pappersbruk	91	—	1,201	832,149	91	—	1,179	804,818
Läder-Fabriker	511	—	1,693	996,626	521	—	1,641	1,040,703
Färgerier	408	—	1,547	601,642	422	—	1,596	656,457
Kattuns-Tryckerier	21	—	159	95,581	18	—	137	79,668
Glasbruk	15	—	686	585,880	14	—	617	614,241
Porcellainsbruk	2	—	626	289,021	2	—	569	281,521
Stenkärils- och Kakelugns-Fabriker	49	—	250	98,439	44	—	263	100,126
Oljeslagerier	58	—	209	454,628	61	—	203	465,893
Porterbryggeri	1	—	99	176,899	1	—	119	103,017
Vaxljus-Fabriker	2	—	8	22,593	2	—	9	12,657
Stearinljus Dito	2	—	51	34,891	2	—	56	34,117
Såpsjuderier	12	—	110	130,707	13	—	78	156,761
Repslagerier	26	—	160	117,452	22	—	168	116,911
Ur-Fabriker	168	—	371	36,468	135	—	300	35,764
Kört-Fabriker	10	—	101	54,319	11	—	85	52,131
Tapetmålerier	18	—	67	17,447	12	—	72	44,373
Kemiska tillverkningar af Färger och Syror	20	—	72	42,796	23	—	77	49,460
Fullfärdiga Åkdons-Fabriker	21	—	129	47,065	13	—	98	53,383
Kemiska eldons do	6	—	254	40,332	7	—	284	41,367
Mekaniska do*	22	—	717	252,895	20	—	691	367,697
Diverse mindre Fabriker	675	16	2,150	553,415	677	20	2,112	630,192
Summa	2,495	2,861	22,197	20,920,869	2,467	2,976	22,587	23,099,748
* Härförutan Motala Mekaniska Verkstad				425,693				369,160

Vid nedanskrifne Fabriker har, under loppet af åren 1848 och 1849, blifvit tillverkad, nemligen:

<i>Bomulls- och Linne-Väfnads-Fabriker.</i>	År 1848.	År 1849.
Bomullslärf, Bomullstyg och enfärgadt Kattun alnar	1,658,537	1,982,250
Dukar stycken	63,729	53,791
Parkum alnar	554	544
Gångang d:o	27,065	30,452
Diverse Bomulls- och Linne-Väfnader . . . d:o	148,602	272,502
d:o d:o d:o . . . stycken	23,699	36,158
<i>Klädes-Fabriker.</i>		
Fint Kläde alnar	280,165	330,740
Medelfint Kläde d:o	283,581	308,941
Groft d:o d:o	267,011	309,946
Diverse Väfnader d:o	267,112	344,469
d:o d:o stycken	15,148	11,524
<i>Stofts-Fabriker.</i>		
Flanell, hel- och halfylle alnar	12,144	11,026
Flaggduk d:o	33,669	40,098
Mattväfnad d:o	—	108
Diverse Väfnader d:o	140	—
Shawlar stycken	416	202
<i>Siden-Fabriker.</i>		
Taft alnar	29,369	32,744
Sattin d:o	22,746	27,128
Flor d:o	2,196	2,260
Dukar stycken	209,251	231,145
Diverse Väfnader alnar	124,168	127,564
d:o d:o stycken	1,576	1,468

<i>Band-Fabriker.</i>		År 1848.	År 1849.
Sidenband	stycken	26,168	24,921
d:o	alnar	6,994	7,010
Bomullsband	stycken	44,448	45,262
d:o	alnar	2,000	1,000
Ylleband	d:o	16,000	9,000
Snören	stycken	927	109
d:o	alnar	—	13,000
 <i>Mekaniska Bomulls-Spinnerier.</i> 			
Bomullsgarn	skålpund	4,647,150	6,050,803
 <i>Segelduks-Fabriker.</i> 			
Segel- och Tältduk	alnar	525,217	565,861
Buldan och Präseningsduk	d:o	48,302	50,283
 <i>Socket-Bruk.</i> 			
Kanarie- och Raffinad-Socker	skålpund	6,161,495	6,647,821
Melis-Socker	d:o	3,156,475	3,104,364
Lump- och Puder-Socker m. m.	d:o	815,004	971,722
Kandi-Socker	d:o	111,854	58,843
Kak-Socker	d:o	2,035,675	2,224,964
Kandi-, Mellan- och Brun Sirup	d:o	4,711,064	4,897,201
 <i>Tobaks-Fabriker.</i> 			
Kardus-Tobak	skålpund	783,513	754,392
Bref- och Lös-Tobak samt Cigarrer	d:o	172,056	188,594
Rull- och Präss-Tobak samt Pickanell	d:o	786,501	832,454
Snus	d:o	2,570,044	2,467,850

<i>Pappers-Bruk.</i>		År 1848.	År 1849.
Regal-, Imperial- och Median-Papper	Ris	553	789
Post-Papper	d:o	2,836	3,258
Skrif- och Concept-Papper	d:o	83,052	84,428
Tryck-Papper	d:o	45,316	40,427
Kardus-Papper	d:o	17,189	14,347
Makulatur- och Grå-Papper	d:o	58,716	62,044
Socket-Papper	d:o	3,462	2,136
Diverse sorter Papper	d:o	18,512	16,452
d:o d:o d:o	lispund	12,323	14,206
d:o d:o d:o	stycken	12,249,002	5,025,183
d:o d:o d:o	rullar	2,089	1,163
d:o d:o d:o	bundtar	3,576	1,640
<i>Kattuns-Tryckerier.</i>			
Kattun- och Meubel-Sitz	alnar	113,609	151,967
Shawlar och Dukar	stycken	258,621	157,808
Tapeter	rullar	8,000	—
Diverse tryckta tyger	alnar	9,836	5,720
<i>Olje-Slagerier.</i>			
Lin-Olja	kannor	175,288	190,655
Rof-Olja	d:o	143,146	144,825
Oljekakor	skeppund	8,606	8,915
Linfrömjöl	tunnor	120	120
<i>Såp-Sjuderier.</i>			
Såpa	fjeringar	20,443	22,100
<i>Saffians-Fabriker.</i>			
Saffians-Skinn	stycken	10,302	13,221

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statistiska Kontor d. 11 November 1850.

A. J. Lönnerberg.

Litt. B.

Förteckning

å de Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets
Commerce-Collegium utfärdade år 1849,

för

- SÖDERBERG, JOHAN, Fabriksidkare, den 4 Januari, under 5 år, å en utrikes gjord uppfinning, att genom machineri åstadkomma strumpväfnader af rund forin, hela eller dubbla, utan söm.
- PAOLI, CHRISTIAN, Medic. Candidat, den 30 Januari, under 7 år, å ett af honom upfunnet underlifs-bandage.
- KEILLER, ALEX., Fabriksidkare, den 30 Januari, under 5 år, å en utländsk uppfinning att befria stenkolsgas från svafvelbundet vätgas, ammoniak, m. m.
- GENTELE, J. G. och SETTERWALL, CARL FREDRIC, Grosshandlare, den 30 Januari, under 5 år å en här i Riket obegagnad uppfinning att utaf blyglanshaltig zinkblände eller svafvelzink bereda zink och bly.
- DANNSTRÖM, O. W., Grosshandlande, och DANRÉ, F., Fransk Civil-Ingenieur, den 6 Februari, under 10 år, å en apparat och en chemisk process att af stenkol bereda lysgas genom en enda operation.
- THERMÆNIUS, JOH., Fabriksidkare, den 10 Februari, under 7 år, å en af honom upfunnen konstruktion af så kallade Fyrugnar af smidt eller gjutet jern.
- MARINO, JOSEPH, den 10 Februari, under 5 år, å en utrikes gjord uppfinning af så kallade Rutchbanor.
- KEILLER, ALEX., Fabriksidkare, den 14 Februari, under 5 år, å en förbättring i sättet att reducera zinkmalmer och zinkmalmer blandade med bly, äfvensom att tillverka zink och bly.
- ÖHRSTRÖM, J., Borgmästare, den 14 Februari, under 8 år, å en ny uppfinning att i rum åstadkomma starkare värme-utveckling genom anbringande å kakelugnsluckorne af rör utaf jern eller annan metall.

- SCHWICKERT, J., Rysk undersåte, den 15 Februari, under 5 år, å ett utrikes uppfunnet sätt att bereda kemiska tändstickor.
- BOLINDER, J. och C. G., Fabriksidkare, den 16 Februari, under 8 år, å af dem uppfunna Strykugnar.
- LINDBERG, JOHAN NICOLAUS, Handelsbokhållare, den 20 Februari, under 5 år, å en Amerikansk uppfinning af så kallad elastisk Barn-gymnastik eller Barn-gunga.
- LÖTHMAN, CARL REINH., Handlande, den 20 Februari, under 8 år, å en af honom gjord uppfinning att bereda blyhvitt.
- CLAESSON, J. M., Kammarskrifvare, den 7 Mars, under 10 år, å en af honom uppfunnen konstruktion af apparater för magnetisk Induktions-Elektricitet.
- PINEI, J., Edka, den 15 Mars, under 5 år, å en utrikes uppfunnen machin, benämnd "den Hummelska Perrotinen", för tryckning af alla slags tyger med flere färger på en gång.
- STENBERG, P., Vice Consul, den 15 Mars, under 5 år, å en utrikes uppfunnen method, att upphetta ugnar, rum, ångpannor m. m., samt dervid bestämma Värmegraden i ugnarne och i dem anbringa stekvärdare.
- STENBERG, P., Vice Consul, den 15 Mars, under 5 år, å utrikes uppfunna förbättringar i sättet att vid tillverkning och raffinering af socker använda blysalter.
- EKMAN, P. J., den 15 Mars, under 10 år, å ett af honom uppfunnet sätt, att medelst dertill konstruerad machin hyfla alla träslag, så väl släta ytor som kelningar af alla profileringar.
- NOREUS, THOR, Vice Consul, den 21 Mars, under 7 år, å af honom gjorda förbättringar å en förut känd machin för färgträds förmalning.
- ÅKERMAN, JOACHIM, Professor, den 24 Mars, under 10 år, å en ny uppfinning att af zinkhaltiga malmer bereda zink.
- PERPIGNA, A., Fransman, den 19 April, under 10 år, å en uppfinning af eld- eller skjutgevär.
- MARCY, ERASTUS, E., från Norra Amerika, den 30 April, under 10 år, å af honom uppfunna sätt, att förvandla jernmalm och jern till stål.

- SAHLSTRÖM, P. A., Mechanicus, den 1 Maj, under 8 år, å ett af honom upfunnet sätt att åstadkomma knappåls-ämnensamt knappålar med fasta hufvuden.
- WIMAN, A., Gruf-Inspektor, den 1 Maj, under 8 år, å en af honom upfunnen Vattenuppfodrings körvind.
- BREDBERG, B. G., Bergmästare, den 2 Maj, under 10 år, å en af honom upfunnen method att uti flamugn, under form af pulver eller groft grus, rosta kopparmalmer och kopparskärstenar.
- SÖDERBERG, J., Fabriksidkare, den 2 Maj, under 5 år, å en utländsk förbättring af s. k. Gollier Kjettvirknings-machinstol.
- CARLSTEN, C. J., Kopparslagare, den 10 Maj, under 7 år, å en af honom upfunnen förbättrad konstruktion af pannor till så väl bränvinsbränning, som brygning och lagkokning.
- WETTERLING, G. M., Sadelmakare, den 1 Juni, under 5 år, å en af honom upfunnen fernissa för bestrykning af papp- och plåttak, äfvensom skepp utvändigt.
- ERIKSON, SVEN, Fabriksidkare, den 12 Juni, under 8 år, å en i England upfunnen machin för klistring af varpen till bomullsväfnader.
- ERIKSSON, SVEN, Fabriksidkare, den 19 Juni, under 8 år, å en i England upfunnen machin för torkning af varpen till Bomullsväfnader sedan den blifvit klistrad.
- SVEDERUS, J. D., f. d. Bruks-Inspektor, den 21 Juni, under 3 år, å ett af honom upfunnet sätt att tillverka s. k. orientaliska illuminationslyktor.
- BRÄNDSTRÖM, W., och KÜSEL, G. E., Fabriksidkare, samt SETTERBERG, C. A., Byggmästare, den 26 Juni, under 5 år, å en utrikes gjord uppfinning att medelst machin hyfla allt slags trädvirke.
- BRÄNDSTRÖM, W., och KÜSEL, G. E., Fabriksidkare, samt SETTERBERG, C. A., Byggmästare, den 26 Juni, under 8 år, å en inrättning för torkning af trävirke medelst ånga.
- KINDGREN, C. F., Byggmästare, den 26 Juni, under 8 år, å åtskilliga af honom upfunna förbättringar å s. k. turbiner eller strömsnurror.

- TYDÉN, O., Medicinæ Doktor, den 26 Juni, under 8 år, å af honom uppfunnet sätt att bereda hudar och skinn.
- ERIKSSON, SVEN, Fabriksidkare, den 29 Juni, under 8 år, å en i England uppfunnen machin för utpressning af vattnet ur tyger efter sköljuingen.
- STEFFENSON, H., Mechanicus, den 5 Juli, under 8 år, å ett af honom uppfunnet spel för uppfordring af malm och berg.
- ERIKSSON, SVEN, Fabriksidkare, den 9 Juli, under 8 år, å en i England uppfunnen machin för utsträckning af tyger.
- LINDAHL, C. F., Fabriksidkare, och RUNER, D., den 13 Juli, under 8 år, å en af dem uppfunnen konstruktion på vind- eller ankar-uppfordringsspel.
- KLÜGE, O. A., Fabriksidkare, den 14 Juli, under 8 år, å en af honom uppfunnen Distilleringsapparat för tillverkning af kemiskt ren alkohol, m. m.
- LINDBERG, W., Fabriksidkare, den 17 Juli, under 5 år, å en utrikes uppfunnen förenklad sjelfreglerande gas-apparat.
- ERIKSSON, SVEN, Fabriksidkare, den 24 Juli, under 8 år, å åtskillige i England uppfunna förbättringar å mekaniska väfstolar, eller s. k. Power Looms.
- HJORTH, SÖREN, Dansk undersåte, den 31 Juli, under 8 år, å af honom gjorda förbättringar vid användandet af Elektro-Magnetismen.
- KEILLER, ALEX., Fabriksidkare, den 17 Augusti, under 8 år, å ett af honom uppfunnet sätt att drifva turbiner eller strömsnurror.
- KEILLER, ALEX., Fabriksidkare, den 17 Augusti, under 8 år, å ett af honom uppfunnet sätt att drifva reaktions-vattenhjul.
- HENNIG, G. F., Fabriksidkare, den 17 Augusti, under 8 år, å en ny uppfinning af turbiner, jemte ställpanna, axeltapp och spärrhake.
- LÖTHMAN, C. R., Handlande, den 30 Augusti, under 8 år, å en af honom gjord uppfinning ått bereda blyhvitt.
- DREIJER, J. A., Smedsmästare, den 5 September, under 8 år, å en af honom uppfunnen Pump-inrättning.
- HAMBERG, O. P., Magister, och LINDBERG, E. J., Kassaskrifvare, den 13 September, under 8 år, å en ny konstruktion af machin för tillverkning af spik och stift.

- MALAM, JAMES, Engelsk undersåte, den 13 September, under 8 år, å en af honom uppfunnen konstruktion af lyktpelare för gaslysning.
- MALAM, JAMES, Engelsk undersåte, den 13 September, under 8 år, å en af honom uppfunnen reningsprocess för kolgas.
- MALAM, JAMES, Engelsk undersåte, den 13 September, under 8 år, å en af honom gjord uppfinning, att under sträng vinter och hastiga temperatur-förändringar bibehålla gaslågans styrka.
- HAMMARSTRAND, C. J. A., Under-Löjtnant, den 27 September, under 5 år, å en uppfinning att genom galvanoplastik mångfaldiga och att i förminskad skala åstadkomma plåtar för porcellaines tryckning.
- CARLSSON, C. W., Mechanicus, den 27 September, under 8 år, å en af honom uppfunnen förbättring af qvarnar.
- KJERNANDER, K. F., Apöthekare, den 27 September, under 8 år, å en af honom uppfunnen apparat för rening af bränvin.
- RENBORG, SVANTE, Lackfabrikör, den 27 September, under 5 år, å ett af honom upfunnet sätt att täcka tak.
- BRFDBERG, B. G., Bergmästare, den 3 October, under 10 år, å ett af honom upfunnet sätt att behandla Nickelmalm med metalliskt bly.
- WENNERSTRÖM, CARL, Lieutenant, den 3 October, under 8 år, å en af honom uppfunnen konstruktion af tvåramiga sågverk.
- NORMAN, C. M., Grosshandlare, den 31 October, under 6 år, å ett förbättradt sätt att mala risgryn, eller så kallad paddy.
- NYSTRAND, J. A. och HELJESTRAND, C. W., Manufakturister, den 31 October, under 8 år, å en förbättrad machin för tillverkning af träskrufvar.
- DANCKWARDT, CARL, Lagman, den 29 November, under 8 år, å en uppfinning att, utan föregången tackjernsprocess, reducera jernmalm till färskning och genast derefter, utan afsvalning, frambringa smidigt jern eller smältstycken.
- LJUNGBERG, C. J., Fabriksidkare, den 3 December, under 5 år, å en machin för rifning af färg.

- SCHMIDT, EVALD och HERRMAN, den 3 December, under 6 år, å en utrikes uppfunnen machin för tillverkning af tegel.
- ERIKSSON, JOHN, Capitaine, den 14 December, under 10 år, å en af honom uppfunnen, förbättrad konstruktion af ångmaskiner.
- SUNDSTEDT, A. W., Garfware, den 18 December, under 7 år, å ett af honom uppfunnet sätt, att borttaga håret från oberedda hudar.
- BERGSTRÖM, J. W., den 18 December, under 7 år, å en utrikes uppfunnen konstruktion af pumpar.
- HAMBERG, O. P., Mechanicus, den 18 December, under 7 år, å en machin för åstadkommande af gängor å träskrufvar.
- ERIKSSON, SVEN, Fabriksiddkare, den 19 December, under 7 år, å begagnandet af en s. k. Fustian Loom, eller mekanisk väfstol för tillverkning af bomullstyger.
- ERIKSSON, SVEN, Fabriksiddkare, den 19 December, under 5 år, å ett sätt att uppskära bomullstyger.
- ENELOM, A. G., Garfware, den 22 December, under 7 år, å ett sätt, att genom filtration garfva allehanda sorter läder.
-

Lit. C.

**Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne
Förteckningar öfver Handtverkare med deras Gesäller, Lär-
lingar och andre Arbetare år 1849.**

	Män- ner.	Qvin- nor.	Gesäl- ler.	Lär- lingar.	Andre arbetare.
<i>I Städerne:</i>					
Alingsås	39	6	26	42	22
Arboga	53	3	25	48	4
Askersund	34	4	40	43	—
Borås	54	14	50	31	3
Calmar	79	8	64	156	3
Carlshamn	404	6	50	435	6
Carlskrona	479	19	425	224	6
Carlstad	444	9	76	85	2
Christianstad	432	3	460	244	5
Christinehamn	59	4	42	62	—
Cimbritshamn	37	5	27	49	—
Eksjö	57	8	38	72	3
Engelholm	53	5	36	52	—
Enköping	58	4	35	24	—
Eskilstuna	193	25	297	555	80
Fahlun	64	5	79	50	7
Falkenberg	30	8	24	9	2
Falköping	6	4	4	4	—
Gefle	423	43	444	478	34
Grenna	24	4	6	30	4
Transport	4,486	448	4,315	2,057	175

	Män- ner.	Qvin- nor.	Gesäll- er.	Lär- ingar.	And- re arbet- are.
Transport	1,486	448	1,315	2,057	175
Götheborg	264	20	542	460	84
Halmstad	78	2	54	70	2
Hedemora	40	4	28	34	9
Helsingborg	94	6	85	153	1
Hernösand	57	4	43	47	3
Hjo	33	1	18	30	—
Hudiksvall	56	10	38	35	2
Jönköping	104	11	83	171	23
Kongelf	22	—	9	9	—
Kongsbacka	18	3	8	6	5
Köping	55	4	26	43	2
Laholm	37	5	18	15	—
Landskrona	72	2	52	77	2
Lidköping	84	4	56	68	2
Lindesberg	24	—	10	6	—
Linköping	118	8	104	171	9
Luleå	38	—	3	10	—
Lund	153	8	145	168	15
Malmö	213	13	348	314	49
Mariefred	24	2	14	28	—
Mariestad	43	6	38	50	4
Marstrand	11	2	7	5	2
Nora	25	3	15	16	2
Norrköping	213	50	287	326	133
Norrtelje	63	7	8	12	1
Transport	3,425	323	3,354	4,381	525

	Män- ner.	Qvin- nor.	Gesäll- er.	Lär- ingar.	Andre arbetare.
Transport	3,425	323	3,354	4,384	525
Nyköping	95	23	50	76	4
Philipstad	27	—	12	22	19
Piteå	36	2	9	28	—
Sala	43	2	22	12	—
Sigtuna	44	—	6	3	4
Skånör	2	—	—	4	4
Skara	38	4	10	16	—
Skenninge	44	17	16	25	17
Sköfde	17	3	9	29	—
Stockholm	1,350	106	1,995	2,262	885
Strengnäs	30	—	21	32	—
Strömstad	24	—	13	16	3
Sundsvall	83	15	59	40	2
Säther	24	3	16	15	—
Söderhamn	50	4	38	42	—
Söderköping	27	3	16	34	4
Södertelje	24	4	15	15	2
Sölvitsborg	50	2	22	45	4
Thorshälla	20	—	15	19	—
Trosa	24	—	5	7	2
Uddevalla	62	10	67	89	3
Ulricehamn	29	4	9	10	12
Umeå	44	—	6	26	—
Upsala	141	26	147	222	19
Wadstena	57	3	32	43	8
Transport	5,774	551	5,964	7,507	1,505

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Lärningar.	Andre arbetare.
Transport	5,774	554	5,964	7,507	4,505
Warberg	50	2	44	44	7
Waxholm	32	2	44	—	6
Wenersborg	71	5	55	45	—
Westervik	68	2	60	64	13
Westerås	54	44	70	86	—
Wexjö	88	5	50	67	8
Wimmerby	49	2	40	43	4
Wisby	103	21	54	100	—
Ystad	94	8	107	103	—
Åmål	43	4	34	36	7
Örebro	103	13	102	122	16
Öregrund	9	1	2	5	—
Östhammar	26	4	13	12	4
Summa	6,564	631	6,576	8,204	4,567

	Handtverkare.				
	Männer.	Qvinnor.	Antagne arbetare.		
			Gesäller.	Läringar.	Andre arbetare.
<i>Städer som lyda under Landsrätt:</i>					
Borgholm	46	3	4	8	4
Haparanda	16	—	4	6	—
Skellefteå	5	—	3	4	—
Östersund	45	4	15	—	—
Summa	82	4	26	15	4
<i>Köpingar:</i>					
Arvika	48	—	15	32	—
Båstad	20	1	4	9	4
Christianopel	2	—	—	—	—
Döderhultsvik	14	—	11	20	—
Figeholm	2	—	4	5	2
Gamleby	4	—	4	2	—
Ljungby	13	—	7	14	4
Lysekihl	5	—	—	—	—
Malmköping	24	2	11	14	—
Motala	29	—	10	8	13
Mönsterås	6	—	5	7	—
Pataholm	2	—	4	4	4
Ronneby	33	3	—	—	—
Trelleborg	70	4	25	39	6
Waldemarsvik	5	4	2	4	4
Örnsköldsvik	5	—	—	—	—
Summa	279	11	93	149	28

	Handverkare.					Gerningsmän.	
	Männer.	Qvinor.	Antagne arbetare.			Mästare.	Arbetare.
			Gesäller.	Lärlingar.	Andre arbetare.		
<i>På Landet:</i>							
Calmar Län	5	2	2	6	—	760	533
Carlskrona dito	8	—	3	9	—	307	304
Carlstads dito	87	—	15	31	4	168	63
Christianstads dito	242	4	76	167	5	906	890
Fahlu dito	11	—	—	1	1	159	66
Gefleborgs dito	17	—	4	3	—	525	206
Gottlands dito	7	—	—	4	—	255	284
Götheborgs dito	17	—	9	12	—	317	57
Hallands dito	25	—	—	1	4	448	154
Jemtlands dito	1	—	—	—	1	113	21
Jönköpings dito	32	—	7	11	—	266	293
Kronobergs dito	14	1	3	4	—	289	214
Linköpings dito	174	—	12	4	27	881	636
Malmöhus dito	265	2	128	195	64	1,549	986
Norrbottnens dito	2	—	—	—	—	35	7
Nyköpings dito	188	5	12	36	39	365	142
Skaraborgs dito	12	—	2	18	1	295	112
Stockholms dito	25	3	16	22	17	602	134
Upsala dito	2	—	—	—	—	493	243
Wenersborgs dito	19	—	3	4	6	318	35
Westerbottnens dito	14	—	1	9	—	72	13
Westernorrlands dito	1	—	—	1	—	452	114
Westerås dito	51	—	1	15	—	380	188
Örebro dito	151	—	5	3	66	398	231
Summa	4,370	17	299	556	235	10,353	5,926

Litt. D.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade år 1849.

<i>I Städerna:</i>	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Alingsås	42	—	—	228	—	—
Arboga	129	—	—	232	—	—
Askersund	42	—	—	134	—	—
Borås	316	24	—	412	24	—
Calmar	208	—	—	565	—	—
Carlshamn	717	—	—	617	—	—
Carlskrona	134	—	—	1,079	—	—
Carlstad	105	—	—	559	—	—
Christianstad	184	24	—	1,315	—	—
Christinehamn	24	—	—	180	—	—
Cimbritshamn	68	—	—	218	24	—
Eksjö	46	—	—	184	—	—
Engelholm	55	—	—	199	—	—
Enköping	44	—	—	274	—	—
Eskilstuna	117	24	—	1,265	—	—
Fahlun	161	—	—	504	—	—
Falkenberg	23	24	—	104	—	—
Falköping	32	—	—	26	—	—
Gefle	559	—	—	1,231	—	—
Transport	3,008	—	—	9,327	—	—

	Fabrikanter och Manufakturister.		Handverkare.	
Transport	3,008	—	9,327	—
Grenna	22	—	99	24
Göteborg	3,225	—	4,260	—
Halmstad	141	—	372	—
Hedemora	69	—	174	—
Helsingborg	91	—	402	—
Hernösand	101	—	268	—
Hjo	82	—	157	—
Hudiksvall	77	—	271	—
Jönköping	357	—	743	—
Kongelf	25	—	92	—
Kongsbacka	33	—	86	—
Köping	49	—	229	—
Laholm	26	—	101	—
Landskrona	117	—	367	—
Lidköping	44	32	339	24
Lindesberg	16	—	94	—
Linköping	160	—	961	—
Luleå	21	—	160	24
Lund	248	—	882	—
Malmö	772	—	1,525	40
Mariefred	24	—	105	—
Mariestad	118	—	349	—
Marstrand	—	—	35	32
Nora	15	—	109	—
Norrköping	5,136	32	2,874	24
Transport	13,978	16	24,384	24

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	13,978	16	—	24,384	24	—
Norrtelje	80	—	—	198	—	—
Nyköping	340	—	—	793	—	—
Philipstad	—	—	—	128	—	—
Piteå	33	—	—	142	—	—
Sala	157	—	—	172	—	—
Sigtuna	4	—	—	38	—	—
Skånör	—	—	—	6	—	—
Skara	4	—	—	175	24	—
Skenninge	18	—	—	263	—	—
Sköfde	—	—	—	62	24	—
Stockholm	12,318	5	3	47,990	39	—
Strengnäs	35	—	—	129	—	—
Strömstad	25	—	—	58	—	—
Sundsvall	86	—	—	473	—	—
Säther	13	—	—	104	—	—
Söderhamn	54	—	—	231	—	—
Söderköping	83	—	—	135	—	—
Södertelje	90	—	—	112	—	—
Sölvesborg	27	—	—	175	24	—
Thorshälla	67	—	—	74	—	—
Trosa	11	—	—	45	—	—
Uddevalla	367	—	—	622	—	—
Ulricehamn	112	—	—	93	—	—
Umeå	75	—	—	160	—	—
Upsala	199	—	—	1,255	—	—
Transport	28,176	21	3	78,019	39	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	28,176	21	3	78,019	39	—
Wadstena	60	—	—	288	—	—
Warberg	71	24	—	210	—	—
Waxholm	—	—	—	145	—	—
Wenersborg	72	—	—	394	—	—
Westervik	84	24	—	273	44	—
Westerås	217	—	—	378	—	—
Wexiö	66	—	—	270	—	—
Wimmerby	10	—	—	136	—	—
Wisby	248	16	—	1,006	—	—
Ystad	299	—	—	607	—	—
Åmål	81	—	—	176	—	—
Örebro	281	—	—	554	—	—
Öregrund	—	—	—	40	—	—
Östhammar	16	—	—	123	—	—
Summa	29,682	37	3	82,620	35	—
<i>Under landsrätt lydande Städer:</i>						
Borgholm	27	—	—	41	—	—
Haparanda	22	—	—	69	—	—
Skellefteå	—	—	—	26	—	—
Östersund	—	—	—	144	29	4
Summa	49	—	—	277	29	4

<i>Köpingar:</i>	Fabrikanter och Manufak- turister.			Handverkare.		
Arvika	—	—	—	104	—	—
Bergqvara	21	—	—	—	—	—
Båstad	42	—	—	78	—	—
Christianopel	3	—	—	3	—	—
Döderhultsvik	46	—	—	54	—	—
Figeholm	9	—	—	10	—	—
Gamleby	—	—	—	6	—	—
Ljungby	5	—	—	22	—	—
Lysekihl	2	—	—	—	—	—
Malmköping	40	—	—	83	24	—
Motala	33	—	—	136	—	—
Mönsterås	26	—	—	30	—	—
Mörbylånga	—	—	—	6	—	—
Pataholm	18	—	—	2	—	—
Påskalavik	—	—	—	—	—	—
Ronneby	25	—	—	189	—	—
Trelleborg	35	—	—	118	—	—
Waldemarsvik	21	—	—	27	—	—
Örnsköldsvik	2	—	—	5	—	—
Summa	328	—	—	873	24	—

Litt. E.

**Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne
Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter,
Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet
blifvit taxerade år 1849.**

	Fabrikanter och Manufak- turister.		Handverkare.		Gerningsmän.	
Calmar Län	507	—	12	—	1,122	—
Carlskrona dito	716	—	29	—	384	—
Carlstads dito	346	—	212	—	131	—
Christianstads dito	352	—	485	—	1,293	—
Fahlu dito	328	—	13	—	164	—
Gefleborgs dito	343	8	43	—	538	—
Gottlands dito	10	—	22	—	259	—
Göteborgs dito	3,418	—	106	—	397	—
Hallands dito	605	—	35	—	353	—
Jemtlands dito	44	—	2	—	136	—
Jönköpings dito	259	—	67	—	432	24
Kronobergs dito	475	—	30	—	341	—
Linköpings dito	576	—	207	—	992	—
Malmöhus dito	231	—	676	—	1,991	—
Norrbottnens dito	82	—	3	—	65	—
Nyköpings dito	514	—	218	24	390	24
Skaraborgs dito	419	24	34	—	293	16
Stockholms dito	522	—	85	—	644	—
Upsala dito	53	—	3	—	540	—
Wenersborgs dito	1,519	—	51	—	350	—
Westerbottnens dito	103	24	49	—	79	—
Westernorrlands dito	323	32	5	—	473	—
Westerås dito	57	—	55	—	414	—
Örebro dito	110	—	208	24	485	24
Summa	11,913	40	2,651	—	12,267	40

STOCKHOLM, 1851.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.
